

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 385/2023-17

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho, zo sudkyne Jany Laššákovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcu Petra Molnára v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky obchodnej spoločnosti **ADA WASTE, s. r. o.**, Bratislavská 74, Galanta, IČO 36 242 560, právne zastúpenej Advokátskou kanceláriou **BÁNOS & KOŠUTOVÁ s. r. o.**, Hlavná 23, Galanta, IČO 47 551 372, v mene ktorej koná advokát JUDr. Róbert Bános, proti uzneseniu Okresného súdu Galanta č. k. 35 Cb 27/2018 z 22. mája 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 12. júna 2023 domáha vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) uznesením Okresného súdu Galanta (ďalej len „okresný súd“) č. k. 35 Cb 27/2018 z 22. mája 2023 (ďalej len „napadnuté uznesenie“).

Sťažovateľka navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľku v procesnom postavení žalovanej okresný súd rozsudkom č. k. 35 Cb 27/2018 z 27. septembra 2021 zaviazal zaplatiť žalobcovi sumu 1 052 026,91 eur s príslušenstvom. O podanom odvolaní rozhodol Krajský súd v Trnave rozsudkom č. k. 31 Cob 128/2020 z 12. januára 2022 (ďalej len „rozsudok krajského súdu“) v zásade tak, že prvoinštančné rozhodnutie potvrdil. Rozhodnutie odvolacieho súdu nadobudlo právoplatnosť 15. marca 2023.

3. Dňa 31. marca 2023 podala sťažovateľka proti rozsudku krajského súdu dovolanie. Vzhľadom na to, že sťažovateľka súčasne s podaním dovolania nezaplatila súdny poplatok, okresný súd ju 4. apríla 2023 vyzval na zaplatenie súdneho poplatku v sume 66 317 eur.

Sťažovateľka 25. apríla 2023 podala na okresnom súde návrh na oslobodenie od súdnych poplatkov, ktorý odôvodnila aktuálnou nepriaznivou finančnou situáciou, keďže jej zisk za rok 2021 predstavoval sumu 257 eur, celková zadlženosť spoločnosti bola za rovnaký rok 70,26 % a zároveň spoločnosť nevlastní žiaden hnutelný či nehnuteľný majetok. Sťažovateľka tiež poukázala na rozhodnutie ústavného súdu č. k. I. ÚS 295/2020 z 8. decembra 2020. Na základe výzvy okresného súdu sťažovateľka doplnila vyplnené tlačivo na dokladovanie pomerov strany sporu.

4. Okresný súd napadnutým uznesením sťažovateľke oslobodenie od súdnych poplatkov nepriznal a v odôvodnení napadnutého uznesenia uviedol: „*Vo vyplnenom a predloženom tlačive žalovaný neuviedol žiaden hnutelný či nehnuteľný majetok, alebo finančnú hotovosť, s ktorou by vedel hospodáriť, nakoľko jeho podnikateľská činnosť mu zrejme nevytvorila priaznivú finančnú situáciu... Súd z predloženého tlačiva nemal preukázaný žiadny konkrétny dôvod, pre ktorý žalovaný nemôže vykonávať podnikateľskú činnosť tak, aby prosperoval a dosahoval zisky. Rovnako tak súdu nebolo preukázané, že by spoločnosť žalovaného bola v likvidácii, prípadne v konkurze alebo na začiatku konkurzného konania. Z finančného výpisu žalovaného je zrejmé, že v priebehu rokov 2015 – 2021 zisk a tržby žalovaného striedavo stúpali (rok 2017) a klesali (rok 2019 – 2021), avšak aj pri klesaní o 34 % v roku 2021 predstavovali tržby 60 880,- Eur. Ďalej mal z predloženého výpisu žalovaného preukázané, že dlhodobý hmotný majetok predstavuje 1,43 mil. Eur...*“ Napokon okresný súd v súvislosti s namietanou výškou vyrubeného súdneho poplatku poukázal na § 6 ods. 2 zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdnych poplatkoch“), podľa ktorého sa súdny poplatok za dovolanie zdvojnásobuje.

II.

Argumentácia sťažovateľky

5. Sťažovateľka považuje napadnuté uznesenie okresného súdu za nesprávne a nezákonné. Porušenie označených práv odôvodnila tým, že okresný súd pri posudzovaní jej návrhu na oslobodenie od súdnych poplatkov nezohľadnil aktuálnu majetkovú a finančnú situáciu. Sťažovateľka zároveň poukázala na judikatúru, podľa ktorej objektívne posúdenie finančnej situácie nemôže byť založené na hypotetickej možnosti zaplatiť súdny poplatok a zároveň súdny poplatok nesmie byť v likvidačnej výške.

6. Tvrdenie okresného súdu o tom, že sťažovateľka disponuje hmotným majetkom v hodnote 1,43 mil. eur, považuje za nesprávne, pretože okresný súd vychádzal zo starých podkladov účtovnej závierky za rok 2021, a to z dôvodu, že sťažovateľke bola predĺžená lehota na podanie daňového priznania. Sťažovateľka v tejto súvislosti uviedla, že predmetný majetok bol medzičasom scudzený na dražbe. V tejto súvislosti okresný súd kritizovala, pretože napriek predloženému tlačivu,

z ktorého jednoznačne vyplývalo, že nedisponuje žiadnym majetkom a jej dlhy predstavujú viac ako 10 mil. eur, nevykonával žiadne dokazovanie.

7. Odôvodnenie napadnutého uznesenia sťažovateľka považuje za arbitrárne vo vzťahu k právnej úvahe a hodnoteniu predložených dôkazov o jej majetkových pomeroch. Podľa jej názoru sa okresný súd nevysporiadal s právnou argumentáciou o nepriaznivej finančnej situácii a nesprávne vyrubenej výške súdneho poplatku.

8. Aj výšku samotného súdneho poplatku sťažovateľka považuje za nesprávnu a v ústavnej sťažnosti poukázala na čl. I položku 1 písm. a) zákona o súdnych poplatkoch, podľa ktorej zo žaloby alebo z návrhu na začatie konania, ak nie je ustanovená osobitná sadzba, sa súdny poplatok vyrubuje z ceny predmetu konania alebo hodnoty predmetu sporu vo výške 6 %, najmenej v sume 16,50 eur, najviac v sume 16 596,50 eur, v obchodných veciach najviac v sume 33 193,50 eur. Uvedená maximálna možná výška súdneho poplatku v obchodných veciach podľa presvedčenia sťažovateľky platí aj napriek § 6 zákona o súdnych poplatkoch, podľa ktorého poplatok za dovolanie a kasačnú sťažnosť sa vyberá vo výške dvojnásobku poplatku ustanoveného v sadzobníku, ale ktorý nemôže prekročiť maximálnu možnú výšku.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

9. Podstatou ústavnej sťažnosti je posúdenie, či okresný súd akceptovateľným spôsobom odôvodnil svoje napadnuté uznesenie o neoslobodení sťažovateľky ako obchodnej spoločnosti od súdnych poplatkov.

10. Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený posudzovať právne názory všeobecného súdu a preskúmať ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie veci všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (m. m. I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

11. Účelom čl. 46 ods. 1 ústavy je zaručiť každému prístup k súdnej ochrane, súdu alebo inému orgánu právnej ochrany. Základné právo zaručené čl. 46 ods. 1 ústavy umožňuje každému, aby sa stal po splnení predpokladov ustanovených zákonom stranou sporu. Ak osoba splní predpoklady

ustanovené zákonom, súd jej efektívne umožní (mal by umožniť) stať sa sporovou stranou so všetkými procesnými oprávneniami, ale aj povinnosťami, ktoré z tohto postavenia vyplývajú.

12. Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“), ktorú si osvojil aj ústavný súd, vyplýva, že „právo na súd“, ktorého jedným aspektom je právo na prístup k príslušnému súdu, nie je absolútne a môže podliehať rôznym obmedzeniam. Uplatnenie obmedzení však nesmie obmedziť prístup jednotlivca k súdu takým spôsobom a v takej miere, že by uvedené právo bolo dotknuté v samej svojej podstate. Okrem toho tieto obmedzenia sú zlučiteľné s čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ktorý garantuje právo na spravodlivé súdne konanie, len vtedy, ak sledujú legitímny cieľ a keď existuje primeraný vzťah medzi použitými prostriedkami a týmto cieľom (napr. Guérin c. Francúzsko, 1998).

13. Ústavný súd pri posudzovaní problematiky nákladov konania, t. j. problematiky, ktorá je vo vzťahu k predmetu konania pred všeobecnými súdmi vedľajšia, postupuje nanajvýš zdržanlivo a k zrušeniu napádaného výroku o nákladoch konania sa uchýľuje iba výnimočne, napr. keď zistí, že došlo k porušeniu práva na súdnu ochranu (spravodlivý proces) extrémnym spôsobom, k čomu by mohlo dôjsť najmä na základe takej interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení zákona, ktorá by v sebe zahŕňala črty svojvôle (rovnaké závery porov. napr. aj v IV. ÚS 248/08, II. ÚS 64/09, I. ÚS 40/2012, II. ÚS 364/2014, z novej judikatúry II. ÚS 153/2016, II. ÚS 681/2016, IV. ÚS 498/2018, II. ÚS 100/2020, II. ÚS 174/2023).

Rozhodovanie o oslobodení od súdnych poplatkov patrí zásadne do rozhodovacej sféry všeobecných súdov (II. ÚS 134/2015, II. ÚS 361/2015, porovnaj tiež uznesenie Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. III. ÚS 788/09). Je preto vecou judikatúry všeobecných súdov, aby vymedzila kritériá, z ktorých bude pri aplikácii zákonných ustanovení týkajúcich sa oslobodenia od súdnych poplatkov vychádzať (porov. I. ÚS 27/2014, III. ÚS 559/2011, III. ÚS 441/2014, II. ÚS 134/2015, II. ÚS 361/2015). Všeobecné súdy sú však pri rozhodovaní o priznaní oslobodenia od súdnych poplatkov povinné s prihliadnutím na všetky podstatné skutočnosti vyskytujúce sa v konkrétnom prípade a význam práva na súdnu ochranu v demokratickej spoločnosti primerane vyvažovať záujem štátu na vyberaní súdnych poplatkov za rozhodovanie sporov na jednej strane a záujem účastníka konania uplatňujúceho si svoj nárok (resp. práva) súdnou cestou (porovnaj rozsudok ESLP vo veci Kreuz proti Poľsku z 19. 6. 2001, bod 66).

14. Ústavný súd už judikoval, že samotné nepriznanie oslobodenia od súdneho poplatku samo osebe ešte nesignalizuje porušenie základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu (porov. II. ÚS 142/04, III. ÚS 344/2012, II. ÚS 134/2015, II. ÚS 361/2015). Predmetom ústavnej ochrany sa rozhodovanie o oslobodení od súdnych poplatkov sa môže stať, keď jeho výsledok dosahuje intenzitu opodstatňujúcu porušenie základných práv a slobôd sťažovateľa. Ústavný súd je oprávnený v ojedinelých prípadoch zasiahnuť do rozhodnutí všeobecných súdov o poplatkovej povinnosti, a to iba za predpokladu, že by rozhodnutím všeobecného súdu o neoslobodení od povinnosti zaplatiť súdny poplatok došlo vzhľadom na výšku súdneho poplatku posudzovanú v rámci konkrétnych okolností prípadu a v rámci ekonomických (finančných) možností sťažovateľa zaplatiť tento súdny poplatok a vzhľadom na fázu konania pred všeobecným súdom k obmedzeniu samotnej podstaty práva sťažovateľa na súdnu ochranu (porov. rozsudok ESLP vo veci Jedamski a Jedamska proti

Poľsku z 26. 7. 2005, body 60 a 66). Príčinou uvedeného stavu býva najčastejšie úplná rezignácia všeobecného súdu na vyvažovanie verejného a súkromného záujmu, prípadne nedôsledné vyvažovanie (opomenutie podstatnej „premennej“ pri vyvažovaní).

15. Pokiaľ okresný súd odôvodňoval nepriznanie oslobodenia od súdneho poplatku podnikateľským rizikom, ktoré musí znášať právnická osoba, ústavný súd v tejto súvislosti pripomína, že v § 254 ods. 1 Civilného sporového poplatku sú jednoznačným spôsobom normované relevantné predpoklady na posúdenie priznania oslobodenia od súdnych poplatkov a všeobecný súd je v rámci svojej diskrečnej právomoci oprávnený hodnotiť dôvodnosť návrhu na oslobodenie od súdneho poplatku len v tomto rozsahu, inak postupuje *ultra vires*.

Ústavný súd však poukazuje na skutočnosť, že okresný súd nezaložil svoje rozhodnutie striktne na tvrdení o podnikateľskom riziku, ako sa to snaží sťažovateľka prezentovať. Rovnako nie je opodstatnené tvrdenie, že okresný súd nevykonal žiadne dokazovanie a nezohľadnil aktuálnu finančnú situáciu. Z napadnutého uznesenia totiž vyplýva, že po podaní návrhu na oslobodenie od súdnych poplatkov bola sťažovateľka vyzvaná na doplnenie podania s cieľom preukázania tvrdených skutočností (vyplnenie tlačiva) a tiež si okresný súd zabezpečil ďalšie dôkazy (finančný výpis). Až následne okresný súd pristúpil k rozhodnutiu o samotnom návrhu na podklade v čase rozhodovania aktuálnych informácií. Pokiaľ sťažovateľka mala odložený dátum na podanie daňového priznania, ako sama v ústavnej sťažnosti uviedla (k 30. júnu 2023), musel okresný vychádzať z informácií aktuálnych a preukázaných ku dňu rozhodnutia – k 22. máju 2023. Napokon aj sťažovateľka v ústavnej sťažnosti uviedla, že až medzičasom bol majetok scudzený na dražbe.

16. Námietku o výške vyrubenej poplatku považuje ústavný súd za neopodstatnenú. Okresný súd výšku súdneho poplatku zdôvodnil udržateľným spôsobom, keď v tejto súvislosti poukázal na § 6 zákona o súdnych poplatkoch, podľa ktorého ak je sadzba poplatku ustanovená za konanie, rozumie sa tým konanie na jednej inštancii. Poplatok podľa rovnakej sadzby sa vyberá aj v odvolacom konaní vo veci samej. Poplatok za dovolanie a kasačnú sťažnosť sa vyberá vo výške dvojnásobku poplatku ustanoveného v sadzobníku.

Z citovaného znenia nevyplýva, že poplatok nesmie prekročiť maximálnu hranicu poplatku určeného pre konanie v prvej inštancii (ako je sťažovateľka presvedčená). Naopak, v danom ustanovení je jasne predpísané pravidlo na určenie výšky poplatku v dovolacom konaní, podľa ktorého okresný súd postupoval.

17. Ústavný súd tak po preskúmaní napadnutého uznesenia okresného súdu dospel k záveru, že právne závery okresného súdu sú v okolnostiach prejednávanej veci racionálne, a preto ich nemožno považovať za arbitrárne (svojoľné). Odôvodnenie napadnutého uznesenia okresného súdu je dostatočným podkladom pre výrok, ktorým okresný súd oslobodenie od súdnych poplatkov sťažovateľke nepriznal, a preto právne závery okresného súdu sú v referenčnom rozsahu ústavne akceptovateľné.

18. Na základe uvedeného preto ústavnú sťažnosť sťažovateľky odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov ako zjavne neopodstatnenú.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. augusta 2023

Luboš Szigeti
predseda senátu